

законом. Зокрема, не може бути заставлене: 1) майно, вилучене з цивільного обороту; 2) національні культурні та історичні цінності, які є об'єктами державної власності і занесені або підлягають занесенню до Державного реєстру національної культурної спадщини; 3) інше майно, застава якого прямо заборонена законом. Крім того, не можуть бути заставлені вимоги, що мають особистий характер, наприклад вимоги про стягнення аліментів, про відшкодування шкоди, заподіяної життю та здоров'ю громадянина. Закон передбачає можливість застави так званого «майбутнього майна» – речей та майнових прав, які заставодавець набуде після укладення угоди про заставу [3].

Права заставодержателя на річ, яка є предметом застави, поширюються на її приналежності, якщо інше не встановлене договором. І навпаки, за загальним правилом право застави не поширюється на плоди, продукцію та доходи, одержані від використання заставленого майна.

Майно, що є у спільній власності, може бути передане у заставу лише за згодою всіх співвласників (ст. 578 ЦК). Застава частки у спільній частковій власності взагалі забороняється: майно, яке перебуває у спільній частковій власності, може бути самостійним предметом застави за умови виділення його в натурі.

Отже, застава є одним з найбільш поширених засобів забезпечення виконання зобов'язань і існує там де існують реальні відносини власності, розвинутий товарообіг, оборот нерухомого майна. Можна спрогнозувати, що у подальшому її значення буде зростати. Вона врегульована ЦК України, ЗУ «Про заставу».

Література

1. Цивільний кодекс України: Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 40-44. – Ст. 356.
2. Про заставу: Закон України від 02.10.1992 р. № 2654-XII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 47. – Ст. 643.
3. Зобов'язальне право: теорія і практика / [Дзера О. В., Кузнецова Н. С., Луць В. В. та ін.]; за ред. О. В. Дзери. – К.: Юрінком, 1998. – 912 с.

УДК 658.713(043.2)

Марківська Г.І., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Білоусов В.М., старший викладач

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВОРУ ПРОКАТУ В УКРАЇНІ

На даний час договірні правовідносини з прокату майна отримали широке поширення, вони дуже різноманітні і приймають іноді такі форми,

що відразу і не визначиш, прокат це чи специфічна послуга. Цьому посприяв цілий ряд фактів, пов'язаних з розвитком різних сфер суспільної життєдіяльності: будівельної, туристичної, спортивної і т.д.

Ми користуємося готелями, санаторіями, беремо білизну в сауні, бані, граємо на більярді, катаємося на гірських лижах, водних мотоциклах, снігоходах і т.д. Латентний характер прокату визначається тим, що на практиці він досить часто носить не самостійний характер, а вкладається в основну послугу або доповнює. Надання лежаків, парасольок «прив'язується» до курортних зон, кінний прокат – до клубів, будинкам відпочинку, пансіонатам, прокат електроінструменту – при торгуючих організаціях, прокат CD-і DVD-дисків – при магазинах, що їх продають, і т.д.

Необхідно зазначити, що згідно зі статтею 787 Цивільного кодексу України визначено, що за договором прокату наймодавець, який здійснює підприємницьку діяльність з передання речей у найм, передає або зобов'язується передати рухому річ наймачеві у користування за плату на певний строк [1].

Цивільним законодавством договір прокату віднесено до договорів приєднання. Наймодавець може встановлювати типові умови договору прокату. Умови договору прокату, які погіршують становище наймача порівняно з тим, що встановлено типовими умовами договору, є нікчемними.

Також необхідно зазначити, що договір прокату є публічним договором. З огляду на положення ст. 633 ЦК це означає, що наймодавець зобов'язаний надавати послуги із прокату кожному, хто до нього звернеться.

Причому умови договору прокату встановлюються однаковими для всіх споживачів, крім тих, кому за законом надані відповідні пільги. Наймач не має права надавати переваги одному споживачеві перед іншим щодо укладення публічного договору, якщо інше не встановлено законом [1].

Предметом договору прокату є річ, яка використовується для задоволення побутових невиробничих потреб. Проте предмет договору прокату може використовуватися також і для виробничих потреб, якщо це встановлено договором. Останнє ще раз підкреслює, що договір прокату для наймача може як мати характер підприємницького, так і бути непідприємницьким, побутовим [1].

Договір прокату є платним договором. За ст. 789 ЦК плата за прокат речі встановлюється за тарифами наймодавця і є істотною умовою договору прокату. Оскільки договір прокату є договором приєднання, то плата за користування майном, як і інші істотні умови, визначається наймодавцем самостійно і не погоджується з наймачем [1].

Договір прокату є строковим договором. Це, як і вживання терміна

«користування» у визначенні договору прокату, означає, що по закінченні строку, на яке передане майно, останнє повинне бути повернуте наймодавцю.

Особливостями договору прокату, порівняно з класичним договором найму, є заборона, вміщена у ст. 791 ЦК, на укладання наймачем договору піднайму. Крім того, на відміну від положень ч. 2 ст. 777 ЦК, наймач не має переважного права на купівлю речі у разі її продажу наймодавцем [1].

Наймач, на відміну від наймодавця, може укладати договори прокату незалежно від наявності чи відсутності у нього статусу суб'єкта підприємницької діяльності. Тобто, договір прокату для наймача може бути як підприємницьким, якщо укладається у зв'язку зі здійсненням ним підприємницької діяльності, так і не бути таким [2, с. 603].

Також договір прокату може бути укладений з умовою передання речі в майбутньому; в такому разі договір прокату буде консенсуальним, тобто таким, що вважається укладеним з моменту погодження сторонами всіх істотних умов [3, с. 141].

Як висновок, хочеться зауважити, що нелогічною та необґрунтованою уявляється позиція законодавця, якою при формулюванні поняття договору прокату у ст. 787 ЦК України спеціально зазначено, що цей договір є договором приєднання. По-перше, у спеціальній частині договірної права про договір приєднання згадується тільки відносно одного договору прокату, хоч очевидним є те, що застосування договорів приєднання не обмежується тільки цими договорами. По-друге, імперативна вказівка на те, що договір прокату є договором приєднання, унеможлиблює укладення договору прокату на взаємоузгоджених умовах і не в стандартній формі.

З вищевказаного слідує висновок про необхідність виключення зі ст. 787 ЦК України положення про те, що договір прокату є договором приєднання.

Література

1. Цивільний кодекс України (в редакції від 02.11.2016 р.). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15>
2. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – Т. II. – 1056 с.
3. Федорчук А. В. Особливості договору прокату як різновиду договорів приєднання / А. В. Федорчук // Збірник наукових статей. – Х., 2013. – С. 135-150.